

Villilohi – yhteistyöverkosto
vaelluskalojen puolesta ry
Y-tunnus: 3060368-9 (myöh. Villilohi ry)

KANTELU
28.8.2023

asiamies:

Eduskunnan oikeusasiamies
Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
00102 Eduskunta
Kirjaamo
oikeusasiamies@eduskunta.fi

KANTELU POHJOIS-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTON TOIMINNASTA

ASIANOSAISUUDESTA

Villilohi ry on asianosainen Kemijoen vesistöissä sijaitsevien vesivoimalaitosten kalatalousvelvoitteiden muuttamiseen liittyvissä asioissa.

KANTELU

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto ei noudata hallintolain 23 §:n mukaista vaatimusta käsittelyn viivytyksettömyydestä asiassa PSAVI/932/2017.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto ei noudata hallintolain 25 §:n mukaista vaatimusta käsitellä yhdessä sellaisia asioita, joissa tehtävät päätökset vaikuttavat merkittävästi muihin samanaikaisesti vireillä oleviin asioihin.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto ei noudata hallintolain 6 §:n mukaisia hallinnon oikeusperiaatteita käsittelemällä asioita epätasapuolisesti ja asettamalla käsittelyjärjestyksessä etusijalle myöhemmin vireille tulleita samaan asiakokonaisuuteen liittyviä hakemuksia.

KANTELUN PERUSTELUT

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on kalatalousviranomaisena hakenut Kemijoen ja Raudanjoen voimalaitosten kalatalousvelvoitteiden muuttamista. Hakemus on tullut vireille 23.3.2017 ja sen diaarinumero on PSAVI/932/2017.

Kemijoki Oy on 19.1.2022 vireille tulleella hakemuksella hakenut lupaa kalauoman rakentamiseen Kemijoessa olevaan Taivalkosken voimalaitokseen. Hakemuksen diaarinumero on PSAVI/671/2022.

Lapin ely-keskuksen hakemus koskee vesilain mukaisia kalatalousvelvoitteita ja Kemijoki Oy:n hakemus koskee vapaaehtoisuuteen perustuvaa kalauoman rakentamista. Lakisääteisen kalatalousvelvoitteen toteuttaminen vaikuttaa vapaaehtoisesti rakennettavan kalauoman toteuttamiseen ja päinvastoin, koska kyseessä on sama vesistöalue ja samat voimalaitokset. Hakemukset pitäisi siis hallintolain 25 §:n mukaisesti käsitellä yhdessä, mutta aluehallintovirasto ei jostain syystä ole yhdistänyt asioita.

Asioiden yhdessä käsittelemistä puoltaa myös se, että Lapin ely-keskuksen hakemus on Suomen ensimmäinen laajamittainen voimakkaasti rakennettua vesistöä koskeva kalatalousvelvoitteiden muutoshakemus. Hakemus on selvä ennakkotapaus. Hakemusten erikseen käsittely voi aiheuttaa tilanteen, jossa vapaaehtoisuuteen perustuva lupahakemus käsitellään ensin ja vaikuttaa lakisääteisten lupavelvoitteiden toteuttamiseen. Hakemusten erilläänkäsitteilyllä ei ole minkäänlaista hyväksyttävää perustelua.

Lapin ely-keskuksen hakemus (PSAVI/932/2017) on ollut vireillä yli kuusi vuotta. Asiasta aiemmin tiedusteltaessa päätöksen arvioitiin tulevan alkuvuodesta 2023. Heinäkuussa 2023 asiaa kysyttäessä ilmoitettiin ettei päätös valmistu ainakaan vuoden 2023 aikana. Hakemuksen käsittelyaika on jo nyt kohtuuttoman pitkä ja viranomaisen myöntää, että käsittelyaika vain pitenee.

Aluehallintovirasto rikkoo hallintolain 23 §:n mukaista velvollisuutta käsitellä asia ilman aiheutonta viivytystä. Viimeiset lausunnot ja vastaselitykset hakemuksen johdosta on kantelijan käsityksen mukaan annettu keväällä 2022. Asia on heti ratkaistavissa eikä viivästykselle ole hyväksyttäviä perusteita.

Aluehallintovirasto arvioi alunperin, että päätös annetaan alkuvuonna 2023. Viranomaisen on sittemmin lykännyt päätöksen antamista määrittelemättömään tulevaisuuteen. Hakemuksen ollessa vireillä ja ratkaistavana vireille on tullut samaan asiakokonaisuuteen liittyvä Kemijoki Oy:n hakemus PSAVI/671/2022. Kantelijan käsityksen mukaan Lapin ely-keskuksen hakemuksen käsittely on viivästynyt Kemijoki Oy:n hakemuksen käsittelyn vuoksi, vaikka hakemusten käsittelyä ei ole yhdistetty.

Vuonna 2017 vireille tullut asia (PSAVI/932/2017) ja vuonna 2022 vireille tullut asia (PSAVI/671/2022) liittyvät tosiasiallisesti vahvasti toisiinsa. Myöhemmin vireille tulleen asian käsittely ja ratkaiseminen ennen ensin vireille tulleen asian käsittelyä ja ratkaisemista vaikuttaa ensin vireille tulleeseen asiaan ja sen ratkaisemiseen. Ensin vireille tullut asia vaarantuu, vaikeutuu, viivästyy ja mahdollisesti estyy.

Aluehallintoviranomaisen tekemä käsittelyn priorisointi on hyvän hallinnon vastaista eikä se perustu lakiin ympäristönsuojelu- ja vesiasioiden käsittelystä aluehallintovirastossa (898/2009).

LISÄKSI

Kantelijan esille tuoma joutuisuuden laiminlyöminen ja asioiden käsittelyn lakiin perustumaton ja mielivaltainen, kenties tarkoitushakuinen, käsittelyjärjestys on toteutunut myös asioiden

- Iijoen Raasakan, Maalimaan, Kierikin, Pahkakosken ja Haapakosken voimalaitosten kalatalousvelvoitteiden muuttaminen, Oulu ja li / PSAVI/3111/2017 ja
- Raasakan voimalaitospadon kalatien rakentaminen ja valmistelulupa, li / PSAVI/686/2017

käsittelyssä. Siinäkin ensin vireille tullut ja edelleen kesken oleva asia on tullut ohitetuksi myöhemmin vireille tulleella, hakijan omaehtoisella ja tosiasiallisesti vahvasti ensimmäiseen asiaan yhteydessä olevalla asialla.

LOPUKSI

Kantelija pyytää eduskunnan oikeusasiamiestä tarkistamaan PSAVI:n ja sen johtajan toiminnan lainmukaisuuden ja puuttamaan lainvastaiseen joutuisuuden laiminlyömiseen ja käsittelyjärjestyksellä asioiden lopulliseen tilaan vaikuttamiseen.

Pyydämme asian pikaista käsittelyä, sillä uhanalaisella elämällä, jota Lapin Ely-keskuksen hakemus tosiasiallisesti koskee, ei ole aikaa odottaa.

Valittaja pyytää eduskunnan oikeusasiamiestä tiedottamaan tähän kanteluun mahdollisesti annettavista vastineista ja lausunnoista sekä saamaan mahdollisuuden lausua niihin.

Ystävällisin terveisin,
Villilohi ry:n puolesta

Mika Suutari-jääskö
puheenjohtaja
Villilohi ry

Sami Myllymäki
hallituksen jäsen
Villilohi ry

LIITTEET:

LIITE1. Lapin Ely-keskuksen hakemaa kalatalousvelvoitteen muutosta kannattavat

Viranomaisen hakemalla muutoksella on poikkeuksellisen vahva, yksimielinen ja rajat ylittävä tuki ja kannatus. Asiassa on jätetty poikkeuksellisen paljon kannanottoja, kaikkiaan 97 kpl. Niitä ovat tehneet kunnat, puolueet, kansalaisyhteiskunnan eri tahot ja yksittäiset kansalaiset. Alla otos institutionaalisten tahojen kannanotoista haettuun velvoitemuutokseen tai siihen läheisesti liittyen:

ENONTEKIÖN KUNTA

Enontekiön kunta puoltaa Lapin ELY-keskuksen hakemusta ja sen hyväksymistä. Enontekiöläinen elämä pohjautuu luontoarvoihin. Vesiluonto on tärkeä osa Enontekiötä. Vesiluonnon ennallistaminen, vaelluskalakantojen elpyminen ja kalakantojen kasvu on luonnon monimuotoisuuden, vesistöjen ja niistä riippuvaisten eliöstön sekä alueen elinvoiman kehittämisen näkökulmasta tärkeää. Vaikutus näkyy myös Tunturi-Lapin ja Enontekiön alueen veto- ja pitovoiman, viihtyisyyden lisääntymisenä sekä matkailun kasvuna, erityisesti kalastusmatkailun kasvuna.

Voimalaitosten yhteyteen on rakennettava kaloille toimivat ohitusuomat riittävine ekologisine virtaamineen, jotta vaelluskalojen lisääntyminen sekä ylös- ja alasvaellus voidaan turvata aina. Ohitusuomat on toteutettava luonnonmukaisina. Vaelluskalojen leimautumista ja nousuhalukkuutta jokiin on tuettava riittävin ylisiirroin sekä poikas- ja mäti-istutuksin. Kalatalousvelvoitteiden uudistus on merkittävä käänne Kemijoen ekologisen tilan elvyttämisessä. Korjaaville toimille tulee asettaa aikaraja.

Lapin ELY-keskuksen hakemukselle kalatalousvelvoitteen uudelleen arviointiin on vahvat perusteet.

<https://enontekio.cloudnc.fi/fi->

[FI/Toimielimet/Kunnanhallitus/Kokous_2932021/Enontekion_kunnan_lausunto_Lapin_ELYk esk\(2597\)](https://enontekio.cloudnc.fi/fi-Toimielimet/Kunnanhallitus/Kokous_2932021/Enontekion_kunnan_lausunto_Lapin_ELYk esk(2597))

ITÄ-LAPIN KUNTAYHTYMÄ

Itä-Lapin kuntayhtymä puoltaa Lapin ELY-keskuksen hakemusta ja sen hyväksymistä muutamin lisäyksin: Kemijoen pääuoma tulee kunnostaa yhtäaikaaisesti, eikä ensi vaiheessa pelkästään Ala-Kemijoen osalta. Istutukset ja ylisiirrot tulee kohdentaa vaelluskalojen luontaisille lisääntymisalueille ja vesistöjen yläosiin. Poikastuotannossa tulee hyödyntää vaikutusalueella toimivia nykyisiä kalankasvatustiloja, mm. Ketolan kalanviljelylaitosta. Itä-Lapin kuntayhtymä toteaa lisäksi, että Jumiskon voimalaitoksen vaikutuspiirissä olevat vesialueet tulee olla myös tarkastelussa mukana.

<http://italappi.fi/fi/Päätökset>

KEMIJÄRVEN KAUPUNKI

Kemijärven kaupunki puoltaa lapin ELY-keskuksen hakemusta ja sen hyväksymistä hakemuksessa esitettyssä muodossa muutamin lisäyksin.

Vesiluonnon ennallistaminen, vaelluskalalakantojen elpymisen ja kalakantojen kasvu on luonnon monimuotoisuuden, vesistöjen ja niistä riippuvaisten eliöstön sekä seutukunnan elinvoiman kehittämisen näkökulmasta tärkeää. Vaikutus näkyy seutukunnan veto- ja pitovoiman, viihtyisyyden lisääntymisenä sekä matkailun kasvuna, erityisesti kalastusmatkailun kasvuna. Kemijärven kaupunki pitää tärkeänä, että vaelluskalojen palauttamisen vaikutuksia tarkastellaan ja arvioidaan laajaalaisesti. Tarkastelussa pitää huomioida myös laaja-alaisesti taloudelliset vaikutukset.

Kemijärven kaupunki puoltaa hakemuksessa esitettyjä Kemijoen voimalaitosten omistajille asetettavia kalatalousvelvoitteita, jotta ne vastaisivat nykyistä lainsäädäntöä sekä voimalaitosten rakentamisen seurauksena syntyneitä kalaston hoidon tarvetta ja virtavesien ekologisen tilan parantamistarvetta. Nämä velvoitteet ja niiden laaja-alaiset vaikutukset pitää tutkia ennen päätöksentekoa.

Lisäksi Kemijärven kaupunki yhtyy Savukosken kunnan kannanottoon siitä, että Kemijoen kalatalousvelvoitteiden on astuttava voimaan koskien kaikkia kahdeksaa voimalaitosta. Kunnostustoimenpiteet tulee kohdistaa myös Kemijoen pääuoman Rovaniemen yläpuolisiin voimalaitoksiin, Vanttauskoskelle, Pirttikoskelle ja Seitakorvalle.

Kalatalousvelvoitteen päivittämistä ei voida pitää jokiyhtiöille kohtuuttomana.

Tärkeää olisi selvittää, voisiko Kemijärvellä Ketolassa jo käytössä oleva kalanviljelylaitos toimia kalojen alkukasvattona ennen kalojen siirtämistä Kemijoen latvavesiin luonnonravintolammikoihin. Nämä lammikot metsähallituksen on palautettava toimiviksi. Pykäläisen, Tulppion ja Kairijoen luonnonravintolammikoissa on kasvatettu, ja on syytä jatkossakin kasvattaa, myös paikallista kantaa olevia jalokaloja, kuten taimenta, siikaa ja harjusta. Lisäksi alueella tulisi kasvattaa lohenpoikasia, jotta alueelle leimaantuneet vaelluslohikannan elvyttäminen mahdollistuisi.

<http://paatokset.kemijarvi.fi/kokous/20202092-9-2.PDF>

KEMINMAAN KUNTA

25.8.2020

Lapin ELY-keskuksen hakemus Kemijoen ja Raudanjoen kalatalousvelvoitteiden muuttamiseksi on historiallinen. Kemijoen ensimmäisen voimalaitoksen rakentamisesta lähtien on jokivarressa koettu kala-asioissa tapahtuneen suuri epäoikeudenmukaisuus. Nyt nuo tehdyt virheet on mahdollista ainakin osittain oikaista.

Suurin virhe oli se, että Kemijoen alkuperäinen lohikanta menetettiin, kun ensimmäiselle voimalaitokselle määrätty kalatievelvoite vesitettiin. Tarkoitus oli hyvä, kun kalatien virtaamaksi määrättiin 5 m³/s ja houkutusvirraksi saman verran. Suurinta virhettä ei voi kuitenkaan enää korjata.

Vuosikymmenien aikana ovat jokivarren ihmiset yrittäneet monin tavoin toimia vaelluskalojen palauttamisen puolesta, vaikka alkuperäistä lohta ei voidakaan palauttaa. Näissä pyrkimyksissä ovat olleet mukana myös jokivarren kunnat. Perustivatpa kunnat tämän vuosituhannen alussa Lohijokitiimi nimisen yhdistyksen, jonka päätavoite on vaelluskalojen palauttaminen Kemi-Ounasjokeen. Aiheeseen on liittynyt monenlaisia eturistiriitoja riippuen siitä, onko kyseessä vesialueen omistaja, voimayhtiö tai tavallinen virkistyskäyttäjät. Liian vähälle huomiolle on jäänyt se, miten me yhdessä - ilman ennakko asenteita voisimme toimia sen eteen, että Kemijoella voitaisiin vielä nähdä luonnonvalintaan perustuva ja sitä tuke vaelluskalakanta.

Vuosia sitten julkaistu kalatiestrategia oli valtiovallan (Valtioneuvoston periaatepäätös 8.3.2012) selkeä tahdonilmaus vaelluskalojen palauttamisen puolesta. Tätä oli jokivarressa odotettu kauan. Valtioneuvoston hyväksymä Kemijoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelman tunnistaa Kemijoen vesistön merkittäväksi vaelluskalavesistöksi. Jokivarressa odotetaan, että Suomen valtio Kemijoki Oy:n suurimpana osakkaana käyttäisi omistajaohjausta niin, että voimayhtiö toimisi noiden Valtioneuvoston päätösten mukaisesti. Nyt lausunnolla oleva kalatalousviranomaisen hakemus nojaa myös tuohon kalatiestrategiaan.

Lapin ELY-keskuksen esittämä hakemus on hyvin perusteltu luonnon taloudellisesti ja juridisesti. Olisi suotavaa, että kaikki osapuolet ymmärtäisivät näiden kahden asian tärkeysjärjestyksen. Kestävämpää on pohjata päätös luonnontaloudellisesti kestäväälle perustalle kuin se, että ensisijaisesti mietitään vain lain säädännöllistä pohjaa. Luonnon asettamat perusteet muuttuvat erittäin hitaasti, mutta laki voi muuttua yhdessä yössä.

Hakemuksen tueksi on esitetty OTT Matti Hepolan muistioita, joissa viitataan korkeimpien oikeusasteiden aikaisempiin päätöksiin. Näin myös hakemuksen juridinen tausta on kunnossa.

Eräältä osin hakemukseen on syytä esittää poikkeava näkemys. Hakemuksen kohdassa 4.2 (s.42) on esitetty velvoite, joka koskee Vanttauskosken, Pirttikosken ja Seitakorvan sekä Permantokosken voimalaitoksille vaadittu ja kalateitä. Hakemuksessa on esitys, että kyseisiin voimalaitoksiin tulisi toteuttaa kalatiet 12 vuoden kuluessa tästä hakemuksesta annettavan päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

Voimme kohtuudella olettaa, että nyt käsiteltävä hakemus on lain voimainen aikaisintaan viiden vuoden päästä. Kun tuohon lisäämme hakemuksessa mainittu 12 vuotta, on se jo nuoren miehen ikä.

Kemijoella on jouduttu odottamaan vaelluskalan palauttamista 1940-luvun loppupuolelta lähtien. Olisiko kohtuullista, että kerrankin löytäisimme yhteisymmärryksen siitä, että vaelluskalojen palauttaminen ripeässäkin tahdissa on mahdollista?

Maailmalla on runsaasti tietoa toimivista kalatieratkaisuista. Näihin liittyviin tutkimuksiin on myös hakemuksessa viitattu. Olisi epäoikeudenmukaista, jos Raudanjoen varren ja Ylä-Kemijoen asukkaat jätettäisiin odottamaan kohtuuttoman pitkän ajan vain sen vuoksi, että voimayhtiöt eivät halunneet kalatiestrategiaan kirjattavan Ylä-Kemijoen osalta nopeaa aikataulua. Ylä-Kemijoki ja Raudanjoki eivät poikkea luonnonolosuhteiltaan niin, etteikö alisella Kemijoella sovellettavaa kalatietekniikkaa voitaisi hyödyntää myös siellä.

Vaelluskalojen palauttaminen on tahdon kysymys. Jos tahtoa löytyy, on vaelluskalat palautettavissa hyvinkin nopealla aikataululla. Voimalaitospatojen haltija tulee velvoittaa rakentamaan kalatiet kaikkiin rakentamiinsa nousuesteisiin samassa aikataulussa.

<http://212.50.147.150/d5web/kokous/20204230-15.PDF>

KITILÄN KUNTA

"Kittilän kunnan ympäristönsuojeluviranomainen puoltaa ELY-keskuksen hakemusta Kemijoen ja Raudanjoen voimalaitosten kalatalousvelvoitteiden muuttamiseksi ja pitää hyvin tärkeänä, että esityksen ytimenä olevat merilohen ja meritaimenen luonnollisesti lisääntyvän kannan palauttamisen mahdollistavat kalatiet rakennetaan ja otetaan käyttöön mahdollisimman pian korvaamaan voimayhtiöiden voimalaitosten rakentamisen aiheuttamat vahingot (meritaimenen ja lohen katoaminen) mm. Ounasjoen vesistölle, alueen asukkaille ja jakokunnille. Hakemus ottaa hyvin huomioon Ounasjoen sivujokien luontaiset paikalliset taimenkannat ja niiden säilymisen. Meritaimenen ja lohen palauttamisella on erittäin suuri merkitys Ounasjoen vesistön luonnolle sekä sen lisäksi koko Kemijoen vesistön ranta-alueiden asukkaille ja elinkeinojen tulevaisuuden kehitykselle. Erityisesti matkailulle lohen ja meritaimenen luontaisesti lisääntyvien kalakantojen palauttaminen on erittäin tärkeää."

Kunnanhallitus päättää

1) yhtyä rakennus- ja ympäristölautakunnan lausuntoon ja puoltaa Lapin ELY-keskuksen hakemusta Kemijoen ja Raudanjoen voimalaitosten kalatalousvelvoitteiden muuttamiseksi. Muutosesitys toteuttaa Kemijoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelmassa vuosiksi 2016-2021 määritettyjen vesienhoidon ympäristötavoitteiden toteuttamista kalakantojen osalta sekä Kansallista kalatiestrategiaa.

2) korostaa lupaviranomaiselle vaelluskalojen palauttamisen tärkeyttä Ounasjoen vesistöalueelle sekä alueen asukkaille ja elinkeinoille. Ounasjoki on suojeltu vesivoimarakentamiselta (Laki Ounasjoen erityissuojelusta 703/1983). Tämän lain perusteluissa korostetaan Ounasjoen luonnonsuojellusta arvoa, sillä rakentamattomana, puhdasvetisenä ja lähes luonnontilaisena suurjokena Ounasjoki on maamme oloissa varsin merkittävässä asemassa. Lisäksi Ounasjokea on lakia laadittaessa pidetty kalataloudellisesti merkittävänä jokialueena, jonka erityisesti luonnontalouden ja paikallisen väestön edut tulevat vastedeskin turvatuiksi erityissuojelulain myötä. Ounasjoki on myös osa Natura 2000 verkostoa (FI 1301318). Kuitenkin Ounasjoen erityislain hengen vastaisesti Ounasjoki, sen luonto ja Ounasjoen vesistön vaikutusalueen asukkaat ovat kärsineet mittavat menetykset vaelluskalakantojen tuhouduttua ja merestä vaeltavien arvokalojen puuttuminen on vaikuttanut haitallisesti myös alueen elinkeinojen, erityisesti kesäaikaan painottuvan matkailun, kehittämiseen. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen työraportin 6/2014 (Rakennettujen jokien kalataloudelle aiheutuneet vahingot ja kalatalousvelvoitteet) mukaan lohen kompensatiotarve (poikasistutukset) on 5-7 -kertainen ja meritaimenen kompensatiotarve on 2-4 -kertainen nykyveloitteeseen nähden. Kittilän kunta ei myöskään saa verotuloja tms. kompensatiota Kemijoen alaosan voimalaitoksista, toisin kuin paikkakunnat, joiden alueilla voimalaitokset tai padot sijaitsevat. Lapin ELY-keskuksen muutoshakemus tukee Kittilän kuntastrategiaa 2018-2025, Kittilän kunnan elinkeinopoliittista ohjelmaa sekä matkailun Levi4 -kehittämissuunnitelmaa.

3) lausua, että Lohen ja meritaimen vaellusten mahdollistavat ja siten näiden kalalajien luontaiset populaatiot Ounasjokeen palauttavat ohitusuomat ja kalatiet Ala-Kemijoen voimalaitoksiin tulee rakentaa viipymättä ja kalatalousveloitteet tulee muiltakin osin hyväksyä muutosesityksen mukaisesti.

<http://dynasty.kittila.fi/cgi/DREQUEST.PHP?page=meetingitem&id=20201964-14>

KUUDEN EDUSKUNTAPUOLUEEN LAPIN PIIRIT

(Keskusta, Kokoomus, PS, SDP, Vasemmistoliitto, Vihreät)

Me allekirjoittaneet puolueidemme Lapin piirin edustajina olemme sopineet tämän yhteisen vetoamuksen allekirjoittamisesta.

Me vetoamme kaikkiin tahoihin lohen palauttamiseksi mahtavaan Kemijokeen ja erillislailla suojeltuun Ounasjokeen. Vetoamme maamme hallitukseen, sen ministereihin, kansanedustajiin, muihin poliittisiin päättäjiin, puolueisiin, viranomaisiin, luvanhaltijoihin, elinkeinoelämään, yhteisöihin, kansalaisjärjestöihin ja jokaiseen kansalaiseen.

Suomi on oikeusvaltio. Toimintamme ytimessä on oltava lain noudattaminen.

EU:n vesipuitedirektiivi on suomalaisia viranomaisia ja tuomioistuimia sitova. Sen noudattaminen on oltava vesienhoidon itsestään selvä lähtökohta. Suomi on saanut EU:n komissiolta kaksi huomautusta, vuosina 2015 ja 2019, vaadittuihin toimiin on ryhdyttävä heti.

Lohen ja muiden vaelluskalojen luonnollisesti lisääntyvien kantojen palauttaminen Kemijoen vesistöön edellyttää kaikille lajeille sopivan vaellusyhteyden avaamista mereltä latvavesien kutualueille saakka. Kemijoen vesistöön ja sen patoihin on määriteltävä ekologinen ympäristövirtaama. Tämä on kirjattava määräyksenä voimalaitoslupiin. Vesistöissä on toteutettava ennallistavia, elvytettäviä ja kompensoivia toimia elämän palauttamiseksi. Lohi on saatava takaisin!”

ARI-VEIKKO PUSKA

Lapin Keskusta

RIITTA SAVUKOSKI

Lapin Kokoomus

JUHANA KELLONIEMI

Perussuomalaisten Lapin piiri

PAULUS TOROPAINEN

Lapin Sosialidemokraattinen piiri

MIKKO KILPIMAA

Lapin Vihreät

VASEMMISTOLIITON LAPIN PIIRI RY

<https://www.sttinfo.fi/tiedote/vetoamus-lohen-puolesta?publisherId=69818718&releaseId=69911337>

LAPIN KESKUSTA JA PERÄPOHJOLAN PIIRI

8.8.2020

<https://keskusta.fi/lappi/uutiset/keskusta-tukee-vaelluskalan-palauttamista/>

Keskusta tukee vaelluskalan palauttamista

Keskustan Lapin ja Peräpohjolan piirit tukevat Lapin ELY-keskuksen hakemusta Kemijoen ja Raudanjoen kalatalousvelvoitteiden muuttamiseksi. Voimalaitosten rakentamisen ja niiden käytössä vuosikymmenten aikana huomio on kiinnittynyt ennen muuta sähköntuottamiseen ja valitettavasti Kemijokeen liittyviä muita käyttöarvoja ei ole huomioitu riittävän laajasti.

Keskusta muistuttaa pääministeri Marinin hallitusohjelman painotuksesta kansallisen kalatiestrategian osalta. Hallituspuolueet ovat sitoutuneet jatkamaan luontaisen kierron palauttamista rakennettuihin vesistöihin kansallisen kalatiestrategian pohjalta. Linjauksen mukaisesti Keskusta antaa tukensa vaellusesteiden purkamiselle ja kalojen lisääntymisalueiden kunnostamiselle. Lisäksi ohitusratkaisujen toteuttaminen on osa kansallista kalatiestrategia.

Keskustan piirit yhtyvät Lapin ELY-keskuksen näkemykseen, jonka mukaan Kemijoen voimalaitosten kalatalousvelvoitteet tulee mitoittaa vastaamaan entistä paremmin voimalaitosten rakentamisen seurauksena syntynyttä kalaston hoidon tarvetta. Keskustan piirit toteavat omassa mielipiteessään, että Pohjois-Suomen aluehallintoviraston tulee hyväksyä Lapin ELY-keskuksen hakemus.

Tanja Joona

Keskustan Peräpohjolan piirin puheenjohtaja

Petteri Salmijärvi

Keskustan Lapin piirin puheenjohtaja

LAPIN KOKOOMUS

8.8.2020

<https://www.lapinkokoomus.fi/uutiset/2020/08/08/lapin-kokoomus-vaatii-vaelluskalojen-paluun-mahdollistamista/>

Lapin Kokoomus vaatii vaelluskalojen paluun mahdollistamista

Lapin Kokoomus vaatii, että Pohjois-Suomen aluehallintoviraston tulee hyväksyä Lapin Ely-keskuksen hakemus täsmennyksellä, että Kemijoen pääuoma tulee kunnostaa yhtäaikaisesti, eikä ensi vaiheessa pelkästään Ala-Kemijoen osalta. Rovaniemen yläpuolisilla vesistöalueilla ovat Kemijoen parhaimmat ja luonnontilaisimmat poikastuotantoalueet. Luonnonmukaiset ohitusuomat olisivat parhaimmat vaelluskalojen nousun mahdollistamiseksi ja kalateiden toimivuudesta on hyviä kokemuksia maailmalla, toteaa Lapin Kokoomuksen varapuheenjohtaja Riitta Savukoski.

Lapin Kokoomus pitää oleellisena asiana, että kalojen istutuksissa painopiste tulee muuttaa voimakkaammin joen yläosiin, koska merialueille suoritettavat istutukset johtavat kalojen leimaantumiseen merialueille. Istutukset ja ylisiirrot tulee siksi kohdentaa vaelluskalojen luontaisille lisääntymisalueille ja vesistöjen yläosiin, jolloin kalojen leimaantuminen jokiin on vahvaa ja tuloksetta, sanoo Lapin Kokoomuksen puheenjohtaja, kansanedustaja Heikki Autto.

Ely:n hakemuksessa todetaan, että voimalaitosten luvanhaltijoiden tulee ylsiirtää tukitoimenpiteenä 200 meritaimenta vuosittain. Lapin Kokoomuksen varapuheenjohtaja Antti Kaarlela toteaa, että meritaimenten ja lohien määrän tulee kuitenkin olla huomattavasti suurempi ottaen huomioon vesistö- ja poikasalueiden laajuuden ja potentiaalin.

Lapin Kokoomuksen varapuheenjohtaja Riitta Savukoski toteaa, että kalatalousveloitteiden päivittämistä ei voida pitää jokiyhtiöille kohtuuttomana ja nykyinen tilanne on täysin kohtuuton erityisesti vaelluskaloille ja alueille aiheutettuun haittaan nähden, koska haitta on erittäin merkittävä taloudellisesti, sosiaalisesti, kulttuurisesti ja koko elinvoimaan vaikuttavana negatiivisena tekijänä. Savukoski painottaa, että kokonaisuutena asiassa tulee huomioida voimassa oleva lainsäädäntö, erityisesti vesilaki, KHO:n ratkaisut, EU:n vesipuitteidirektiivi, hallitusohjelman sisältö ja kansallinen kalatiestrategia.

Lapin Kokoomus korostaa, että Kemijoen kalatalousveloitteiden on astuttava voimaan koskien kaikkia kahdeksaa voimalaitosta. Kunnostustoimenpiteet tulee osoittaa siten myös Kemijoen pääuoman Rovaniemen yläpuolisiin voimalaitoksiin, Vanttauskoskelle, Pirttikoskelle ja Seitakorvalle.

Lisäksi Lapin Kokoomus pitää tärkeänä hankkeena selvittää kalankasvatus Kemijärven Ketolassa ja Savukoskella Pykäläisessä, Tulppiossa ja Kairijoella. Ketolassa on

kalanviljelylaitos, jonka mahdollisuus toimia kalojen alkukasvattomana ennen kalojen siirtämistä Kemijoen latvavesiin luonnonravintolammikoihin tulee selvittää. Pykäläisessä, Tulppiossa ja Kairijoen luonnonravintolammikoissa on kasvatettu, ja on syytä jatkossakin kasvattaa, myös paikallista kantaa olevia jalokaloja, kuten taimenta, siikaa ja harjusta. Lisäksi alueella tulisi kasvattaa lohenpoikasia, jotta alueelle leimaantuneet vaelluslohikannan elvyttäminen mahdollistuisi.

Lapin Kokoomus pitää erittäin tärkeänä, että vaelluskalojen paluuta edistetään, jonka myötä alueen luontaisia vahvuuksia palautetaan ja alueen elinvoimaa vahvistetaan. Asiassa tarvitaan yhteistä tahtotilaa ja yhteistä rintamaa asian edistämiseksi, toteaa Lapin Kokoomuksen puheenjohtaja, kansanedustaja Heikki Autto.

LAPIN LIITTO

Toimimme lohen ja muiden vaelluskalakantojen lisääntymisedellytysten turvaamiseksi maakunnan rakentamattomien ja rakennettujen vesistöjen osalta. Edistämme rakennetuilla joilla vaellusyhteyksien avaamista mereltä kutualueille. Nykyisissä sekä potentiaalisissa vaelluskalavesistöissä on toteutettava ennallistavia ja elvyttäviä toimia elämän monipuolistamiseksi. Uhanalaista ja erittäin uhanalaista elämää on vaalittava erityisellä huolella. Lapin liitto toteuttaa vaelluskalatyötä muun muassa Kemi-Ounasjoen vaelluskalatyöryhmän kautta.

Tuemme kalastusmatkailun kehittämistä koko Lapin alueella.

Toimimme lohen ja muiden vaelluskalakantojen lisääntymisedellytysten turvaamiseksi. Esimerkiksi Kemijoen ekosysteemin ennallistamiseksi edistetään vaelluskalojen palauttamista tukemalla luonnonmukaisten ohitusuomien rakentamista Kemijoen voimalaitoksilla sekä pienempien jokien ja purojen kunnostusta.

<https://lapinliittod10.oncloudos.com/cgi/DREQUEST.PHP?page=meeting&id=202135>

LAPIN VIHREÄT

"Pohjois-Suomen aluehallintoviraston tulee hyväksyä Lapin Ely-keskuksen hakemus koskien [...] kalatalousvelvoitteiden muuttamista. Lisäksi [...] Kemijoen pääuoma tulee kunnostaa yhtä aikaa kokonaisuudessaan, ei kahdessa osassa, kuten hakemuksessa esitetään. Jokaiseen Kemijoen vesivoimalaan ja patoon on saatava luonnonmukainen ympärivuotinen ohitusuoma, joissa on riittävä virtaama. Tämä voitaisiin tehdä esimerkiksi vesittämällä useiden vesivoimaloiden läheisyydessä olevat kosken vanhat luonnonuomat ympärivuotisesti."

Lapin Vihreiden mielipide asiassa PSAVI/932/2017.

MERI-LAPPI

"Lapin ELY-keskuksen esittämä hakemus on hyvin perusteltu luonnontaloudellisesti ja juridisesti."

<http://212.50.147.150/d5web/kokous/20204230-15.PDF>

PELKOSENNIEMEN KUNTA

Pelkosenniemen kunta puoltaa hakemuksessa esitettyjä Kemijoen voimalaitosten omistajille asetettavia kalatalousvelvoitteita.

Pelkosenniemen kunta pitää erittäin tärkeänä, että vaelluskalojen palauttamisen vaikutuksia tarkastellaan ja arvioidaan laaja-alaisesti. Hakemuksessa esitetyillä toimenpiteillä on ekologisen tilan paranemisen lisäksi merkittävä yhteiskunnallinen ja sosiaalinen vaikutus.

Toimenpiteet tukevat monitavoitteista Kemijoen vesistön ja kalakantojen hoitoa parantamalla edellytyksiä kestäväen kalastuksen järjestämiselle ja myös muiden vaelluskaloihin liittyvien ekosysteemipalvelujen tuottamiselle. Lupaehtojen toimeenpano edesauttaa matkailun sekä yritystoiminnan kehittämistä Kemijoen vesistöalueella ja sillä arvioidaan olevan myös työllisyyttä parantava vaikutus. Lisäksi se parantaa alueen ympäristön arvoa lisäten asumisviihtyvyyttä ja joen virkistyskäyttöä.

Pelkosenniemen kunta puoltaa hakemuksessa esitettyjä Kemijoen voimalaitosten omistajille asetettavia kalatalousvelvoitteita, jotta ne vastaisivat nykyistä lainsäädäntöä sekä voimalaitosten rakentamisen seurauksena syntynyttä kalaston hoidon tarvetta ja virtavesien ekologisen tilan parantamistarvetta.

Lisäksi Pelkosenniemi yhtyy Savukosken kunnan kannanottoon siitä, että Kemijoen kalatalousvelvoitteiden on astuttava voimaan koskien kaikkia kahdeksaa voimalaitosta. Kunnostustoimenpiteet tulee kohdistaa myös Kemijoen pääuoman Rovaniemen yläpuolisiin voimalaitoksiin, Vanttauskoskelle, Pirttikoskelle ja Seitakorvalle.

<http://paatokset.pelkosenniemi.fi/kokous/2020477-17-2.PDF>

ROVANIEMEN KAUPUNKI / ELINVOIMALAUTAKUNTA 25.8.2020 § 107

Elinkeinopoliittisesti vaelluskalojen paluulla Kemi- ja Ounasjokeen on pitkällä aikavälillä myönteistä vaikutusta elinkeinojen kehittymiseen. Vaelluskalojen paluu vahvistaa ammattimaista kalastusta, mikä puolestaan voi edistää kalanjalostukseen liittyvää yritystoimintaa alueella.

Todennäköisemmin vaelluskalojen paluu olisi merkittävä Rovaniemen matkailun kehitykselle. Matkailun kehityssuuntaus on kohti kestävä ja vastuullisempaa matkailua. Tulevaisuuden matkailijat ovat entistä ympäristötietoisempia ja he hakevat aitoja luontoelämyksiä myös kaupunkiympäristössä. Mikäli Kemijoki olisi vapaa tai kalatiet toimisivat, kalastusmatkailun voisi olla merkittävä. Vertailukohtana voidaan pitää Torniojokea, jonka aluella myydään vuosittain 12 000 - 14 000 kalastuslupaa. Ruralia instituutin arvion mukaan matkailukalastuksen hyöty Tornionjoen aluetaloudelle on noin 10 miljoonaa euroa vuosittain.

Kalastuksen ja erityisesti vaelluskalojen kalastuksen merkitys matkailijalle voi vaihdella. Kalastusmatkailijalle se on pääsyy matkustuspäätöstä tehtäessä, osalle matkailijoista se voi olla yksi päätökseen vaikuttavista tekijöistä ja osa matkailijoista voi saavuttuaan kohteeseen valita sen yhdeksi ohjelma- palvelutuotteeksi. Kestävän kehityksen periaatteen kalastusmatkailutuote voi olla tulevaisuudessa yksi Rovaniemen kesämatkailun suosituimmista matkailutuotteista. Vaelluskalojen paluu Kemi- ja Ounasjokeen vahvistaa Rovaniemen elinvoimaa ja sillä on suuri merkitys myös paikallisille asukkaille.

<https://rovaniemi.cloudnc.fi/fi->

[FI/Toimielimet/Elinvoimalautakunta/Kokous 2582020/Kemijoen ja Raudanjoen voimalaitosten ka\(109986\)](https://rovaniemi.cloudnc.fi/fi-Toimielimet/Elinvoimalautakunta/Kokous_2582020/Kemijoen_ ja_ Raudanjoen_ voimalaitosten_ka(109986))

ROVANIEMEN KAUPUNKI / YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA 26.8.2020

"Lapin ELY-keskuksen hakemukselle kalatalousvelvoitteen uudelleen arviointiin on vahvat perusteet."

<https://rovaniemi.cloudnc.fi/fi->

[FI/Toimielimet/Ymparistolautakunta/Kokous 2682020/Lausunto Kemijoen ja Raudanjoen voimalai\(109766\)](https://rovaniemi.cloudnc.fi/fi-Toimielimet/Ymparistolautakunta/Kokous_2682020/Lausunto_Kemijoen_ ja_ Raudanjoen_ voimalai(109766))

SAVUKOSKEN KUNTA

Savukosken kunta puoltaa Lapin ELY-keskuksen hakemusta ja sen hyväksymistä seuraavin lisäyksin: Savukosken kunta korostaa, että lohen ja vaelluskalojen paluu niiden perinteisille synnyinsijoilleen on sekä itse kalojen, että kunnan elinvoiman kehittämisen näkökulmasta erittäin tärkeää. Kysymys on kunnan elinvoiman lisääntymisestä, matkailun ja verotulojen kasvusta, kiinteistöjen arvojen noususta, yritystoiminnan lisääntymisestä erityisesti matkailusektorilla ja monista muista positiivisista heijastusvaikutuksista. Näin ollen Savukosken kunta pitää erittäin tärkeänä, että vaelluskalojen palauttamisen vaikutuksia tarkastellaan ja arvioidaan laaja-alaisesti. Suunniteltu hanke on ekologisesti, kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävä ja siten erittäin kannatettava.

Yli-Kemin vaelluskalojen vaikeaa tilannetta helpottaisi nopeasti Seitakorvan ja Pirttikosken luonnonmukaisten ohitusuomien käyttöönoton nopea toteutus.

Savukosken kunta korostaa, että Kemijoen kalatalousvelvoitteiden on astuttava voimaan koskien kaikkia kahdeksaa voimalaitosta. Kunnostustoimenpiteet tulee osoittaa siten myös Kemijoen pääuoman Rovaniemen yläpuolisiin voimalaitoksiin, Vanttauskoskelle, Pirttikoskelle ja Seitakorvalle.

Alueemme vahva sitoutuminen vaelluskalojen palauttamiseen heijastuu mm. siten, että Kemi- ja Ounasjokivarren kunnat ovat perustaneet yhdistyksen, Lohijokitiimi ry:n, jonka tehtävä on vaelluskalojen palauttaminen Kemi- ja Ounasjokeen.

<http://paatokset.savukoski.fi/kokous/2020204-9-1.PDF>

SLL

”Luonnonsuojeluliitto pitää esitettyjä uusia kalatalousvelvoitteita erittäin hyvin perusteltuina ja kannattaa hakemuksen hyväksymistä lähes sellaisenaan.”

<https://www.sll.fi/app/uploads/2020/08/Luonnonsuojeluliiton-lausunto-Kemijoen-ja-Raudanjoen-voimalaitosten-kalatalousvelvoitteiden-muuttamisesta-.pdf>

SUOMEN VAPAA-AJAN KALASTAJIEN KESKUSJÄRJESTÖ

Lapin ELY-keskuksen Pohjois-Suomen kalatalouspalvelujen jättämä hakemus velvoitteiden muuttamiseksi on perusteltu toimenpide olosuhteiden muututtua olennaisesti velvoitteiden asettamisajankohdasta.

<https://www.vapaa-ajankalastaja.fi/kemijokikalatalousvelvoitteet060820/>

TERVOLAN KUNTA

Tervolan kunta puoltaa pääosin Lapin ELY-keskuksen hakemusta ja sen hyväksymistä hakemuksessa esitetyssä muodossa muutamin tarkennuksin ja lisäksi.

Vesiluonnon ennallistaminen, vaelluskalakantojen elpyminen ja kalakantojen kasvu on luonnon monimuotoisuuden, vesistöjen ja niistä riippuvaisten eliöstön sekä alueen elinvoiman kehittämisen näkökulmasta tärkeää. Vaikutus näkyy alueen veto- ja pitovoiman, viihtyisyyden lisääntymisenä sekä matkailun kasvuna, erityisesti kalastusmatkailun kasvuna. Tervolan kunta pitää tärkeänä, että vaelluskalojen palauttamisen vaikutuksia tarkastellaan ja arvioidaan laaja-alaisesti. Tarkastelussa pitää huomioida myös laaja-alaisesti taloudelliset vaikutukset. Vaelluskalakantojen palauttaminen on pitkäjänteistä ja vaikeaa toimintaa, esimerkkinä Isohaaraan vuonna 2012 rakennettua kalatietä on jouduttu useaan otteeseen säätämään, laadittujen raporttien mukaan kalatie on vasta viime aikoina toiminut suunnitellulla tavalla. Hakemuksen tavoitteena olevan itsensä ylläpitävän, täysin luonnonvaraisen vaelluskalakannan luominen Kemi-Ounasjoen vesistöön on siten erittäin haasteellista saavuttaa. Tämä tulisi huomioida velvoitteita asetettaessa.

Tervolan kunta puoltaa hakemuksessa esitettyjä Kemijoen voimalaitosten omistajille asetettavia kalatalousvelvoitteita, jotta ne vastaisivat nykyistä lainsäädäntöä sekä voimalaitosten rakentamisen seurauksena syntyneitä kalaston hoidon tarvetta ja virtavesien ekologisen tilan parantamistarvetta. Nämä velvoitteet ja niiden laaja-alaiset vaikutukset pitää kuitenkin tutkia tarkasti ennen päätöksentekoa.

Hakemuksessa esitetty lupaehtojen tarkastaminen 10 vuoden kuluttua on perusteltua, tarkistuksessa voidaan huomioida mm. uudet tekniset ratkaisut vesiluonnon ennallistamisessa. Tarkistamisen yhteydessä arvioidaan ensimmäisessä vaiheessa määrättyjen toimenpiteiden vaikutus ja tehtyjen selvitysten tulokset, sekä annetaan tarvittavat määräykset jatkotoimenpiteistä.

Kalatalousvelvoitteen päivittäminen on perusteltua toimintaympäristön muutosten sekä uusien tutkimustietojen pohjalta. Kalaportaiden tai muiden esitettyjen ratkaisujen pitää kuitenkin olla taloudellisesti järkeviä ja kestäviä, ja nojautua hyväksytyihin ja laajoihin tutkimustuloksiin sekä taloudellisiin laskelmiin. Annettavat uudet velvoitteet on sovittava nykyisen toiminnan kanssa yhteen siten, etteivät ne heikennä vesivoiman toimintaedellytyksiä Suomen ilmasto- ja energiapolitiittisten tavoitteiden saavuttamiseen, sähköjärjestelmän toimintaan, toimitusvarmuuteen ja energiaomavaraisuuteen.

<http://tervola.ktweb.fi/ktwebbin/dbisa.dll/ktwebscr/epjattn.htm?+elin=KHALL&pvm=17%2e8%2e2020%2015%3a00&pykno=191&lista=0>

VASEMMISTON LAPIN PIIRI

10.8.2020

<https://lappi.vasemmisto.fi/vasemmistoliiton-lapin-piiri-antoi-mielipiteen-ely-keskuksen-hakemukseen-kalatalousvelvoitteiden-muuttamisesta/>

Vasemmistoliiton Lapin piiri puoltaa ELY-keskuksen hakemusta kalatalousvelvoitteiden muuttamisesta, mutta esittää kahta merkittävää muutosesitystä mielipiteessään.

Piirin mukaan on tärkeätä, että kalateiden sijasta patojen ohi rakennetaan luonnonmukaisia ohitusuomia. Lisäksi piiri esitti mielipiteessään muutosta, että rakentamisvaiheistus poistetaan, ja koko Kemijoen pääväylä rakennetaan ja kunnostetaan ilman vaiheistusta.

Mielipiteen jättäminen jatkaa puolueen pitkää työtä vaelluskalakannan elvyttämisen eteen Kemijoen ja sen sivuvesistöjen osalta. Vasemmistoliitossa pidetään hyvänä sitä, että myös muutamat muut piirijärjestöt ovat asettuneet tukemaan ELY-keskuksen hakemusta kalatalousvelvoitteiden muuttamisesta.

Vasemmistoliiton Lapin piirin puheenjohtaja Henri Ramberg painottaakin, että ”työ vaelluskalojen

palauttamiseksi pitää olla pitkäjänteistä koko Lapin yhteisrintamassa, eikä merkitystä ole hallitus-oppositio-asetelmalla”.

VIRHO

”Virtavesien hoitoyhdistys ry puoltaa voimakkaasti ELY-keskuksen kantaa kalatalousvelvoitteiden päivittämisestä.”

<https://virho.fi/kemijoen-tuho-ja-uusi-tulevaisuus/>

VILLILOHI RY

”Toteamme, että Pohjois-Suomen aluehallintoviraston tulee hyväksyä Lapin Ely - keskuksen hakema muutos tässä muistutuksessa mainituin tarkennuksin.”

https://villilohi.com/wp-content/uploads/2021/10/Muistutus_VILLILOHI_PSAVI_932_2017_21.4.2021-1-Kemijoki-velvoitteetNETTI-1.pdf

WWF

”WWF toteaa yhteenvetona, että perusteet ja tarve Kemi- ja Raudanjoen vesivoimalaitosten kalatalousvelvoitteiden muuttamiselle on kiistaton olosuhteiden olennaisen muuttumisen ja laillisuusvalvontaviranomaisten päätöksistä ilmenevien voimassa olevien linjausten mukaisesti.”

<https://wwf.fi/tiedotteet/2020/08/wwf-vaatii-kemijoen-kalatalousvelvoitteiden-saattamista-ajan-tasalle-hyodyttaisi-vaelluskaloja-merkittavasti/>